

Tıp Fakültesi Eğitiminin Öğrencilerin Yaşam Kalitesi Algısı Üzerine Etkisi: Başkent Üniversitesi Örneği

Effect of Medical Faculty Education on Life Quality Perception of Medical Students: Sample of Başkent University

Leyla Aydın^{*}, Ersin Ögüş, Tuğçe Şençelikel, Berrak İtir Aylı, Nevzat Burak Çubukçuoğlu, Zeynep Dellaloğlu, Nazmiye Tansu Güler, Alp Berkay Tunçezen^a

^aBaşkent University, Ankara, Turkey

Öz

Yaşam kalitesi algısı, kişinin içinde yaşadığı sosyokültürel çevre ve değerler sistemi içinde kendi yaşamını nasıl algıladığıdır. Yapılan çalışmalarda, tıp fakültesi öğrencilerinin eğitim süreci içinde çeşitli zorluklar yaşadığı, depresyon için risk taşıdıkları, yaşam kalitesi algılarının diğer bölümlere kıyasla daha düşük olduğu, ayrıca eğitimin ilerleyen yılları ile birlikte devamlı bir düşüş içinde olduğu görülmüştür. Ancak ilgili üniversitenin tüm fakültelerini kapsayan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada Başkent Üniversitesi'nde eğitim gören tıp fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısının diğer fakültelerin birinci sınıf lisans öğrencileri ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma Başkent Üniversitesi 2016-2017 eğitim öğretim yılı birinci sınıf lisans öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (n=398). Katılımcılara WHOQOL-BREF(TR) Yaşam Kalitesi Algısı Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde Kruskal-Wallis Varyans Analizi ve Dunn çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Çalışmamızda Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısının, diğer fakülte öğrencilerinden farklı olmadığı bulunmuştur. Bu durumun Başkent Üniversitesinin vakıf üniversitesi olması ve katılımcıların sadece 1. sınıf öğrencilerinden oluşmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. İleriki araştırmalarda her sınıf düzeyindeki öğrenciler ve farklı üniversiteler de çalışmaya dâhil edilerek araştırma evreninin genişletilmesi uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Başkent Üniversitesi, üniversite eğitimi, yaşam kalitesi algısı, tıp fakültesi, birinci sınıf.

Abstract

Life quality perception is how individuals perceive their lives in the sociocultural environment they live in and their value system. Recent studies have shown that medical students have various difficulties in the educational process, that they have the risk of depression that they have lower life quality perception than other students and it declines in further years. Yet, there is no study involving each faculty. This study aimed to compare the life quality perception of medical students studying at Başkent University and that of other freshmen. The study was made on the freshmen of Başkent University in the 2016-2017 educational year. In this study stratified sampling method was used (n=398). WHQOL-BREF(TR) Life Quality Perception Scale was applied to the participants. Kruskal-Wallis Variance Analysis and Dunn multiple comparison test were used in the analysis of the data. It was

^{*} Bu çalışma Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu tarafından onaylanmış (Proje no:KA17/47) ve Başkent Üniversitesi Araştırma Fonunca desteklenmiştir.

^{*}ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Dr. Leyla Aydın, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: leyla3b@yahoo.com / Tel: +90(312) 246 66 66 – 1569. ORCID ID: 0000-0001-8771-5030.

Ersin Ögüş, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: ersogus@yahoo.com. ORCID ID: 0000-0002-3912-9384.

Tuğçe Şençelikel, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: sencelikel@yandex.com. ORCID ID: 0000-0003-0364-0401.

Berrak İtir Aylı, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: itirayli@gmail.com .ORCID ID: 0000-0002-0834-900X.

Nevzat Burak Çubukçuoğlu, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: nevzatburakofficial@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-7780-8919.

Zeynep Dellaloğlu, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: zdellaloglu96@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-1860-4019.

Nazmiye Tansu Güler, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: ntguler@gmail.com. ORCID ID: 0000-0001-7225-2555.

Alp Berkay Tunçezen, Faculty of Medicine, Başkent University, Ankara, Turkey. E-mail address: tuncezenalpb@gmail.com. ORCID ID: 0000-0001-5985-755X.

Received Date: November 28th, 2017. Acceptance Date: June 30th, 2018.

found that the life quality perception of medical students in Başkent University does not differ from that of the students from other faculties. This situation may have resulted from Başkent University being a foundation university and the participants comprising of freshmen only. It will be convenient in upcoming studies to expand the research population by including other universities and students from all grades, as well.

Keywords: Başkent University, university education, life quality perception, medical faculty, firstgrade.

© 2018 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (1997) sağlığı, sadece hastalık olmaması değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyi-oluş (well-being) hali olarak tanımlamış ve aslında sağlıkla ilişkili olarak yaşam kalitesinin de bir algıdan ibaret olduğunu açıklamışlardır. Yaşam kalitesi algısı, kişinin içinde yaşadığı sosyal - kültürel çevre ve değerler sistemi içinde, amaçları, beklentileri, standartları ve kaygıları açısından yaşamdaki pozisyonlarını ve kendi yaşamını nasıl algıladığıdır (WHO, 1997). Bu bağlamda insan yaşamında, yaşam kalitesi algısının oluşmasında en önemli sosyokültürel çevrelerden birisi üniversite yaşamıdır (Çivitci, 2012). Üniversite yaşamı, öğrencilerin meslekleri ile ilgili eğitimi aldıkları, yetişkinliğe ve çalışma hayatına hazırlandıkları ve geleceklere ilişkin değerleri idealize ettikleri ve bu süreç içinde bir takım kaygılarla yüzleşmek zorunda oldukları bir dönemdir (Çivitci, 2012). Üniversitedeki eğitim alanlarından biri olan tıp eğitimi uzun ve oldukça dinamik bir süreç olup, öğrencilerin hem eğitim döneminde hem de meslek hayatında çağın gerisinde kalmamak adına sürekli kendilerini yenilemeleri ve bilgiye ulaşmak için belli bir disiplin içerisinde çalışmalarını gerektirmektedir. Bu durum kimi zaman öğrencilerde bazı fiziksel ve ruhsal sorunları da beraberinde getirmektedir. Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda, tıp fakültesi öğrencilerinin eğitim süreci içinde çeşitli zorluklar yaşadığı, depresyon için risk taşıdıkları, yaşam kalitesi algısının diğer bölümlere kıyasla daha düşük olduğu ve eğitimin ilerleyen yılları ile birlikte yaşam kalitesi algılarının devamlı bir düşüş içinde olduğu ortaya konmuştur (Dyrbye, Thomas, Huntington, Lawson, Novotny, Sloan ve ark. 2006; Min, Shin, Kim, Chung ve Kim, 2000; Tempiski, Bellodi, Paro, Enns, Martins ve Schraiber, 2012; Zhang, Qu, Lun, Wang, Guo ve Liu, 2012).

Tıp fakültesi öğrencilerinin depresyon ve anksiyete durumlarını ve yaşam kalitesi algılarını, çeşitli bölümlerle kıyaslayan çalışma sonuçlarının çoğu tıp fakültesi öğrencilerinin depresyon ve anksiyeteye daha yatkın oldukları, yaşam kalitesi algılarının daha kötü olduğu yönünde olmakla birlikte (Dyrbye ve ark. 2006; Min ve ark. 2000; Tempiski ve ark. 2012; Zhang ve ark. 2012), farklı sonuçları olan çalışmalar da bulunmaktadır (Helmerts, Danoff, Steinert, Leyton, Young, 1997; Henning, Krägeloh, Hawken, Zhao ve Doherty, 2012). Ayrıca literatürde tıp öğrencilerinin yaşam kalitesi algısını, depresyon ve anksiyete durumlarını, farklı sınıf düzeyindeki tıp öğrencileriyle, sadece birinci sınıf tıp öğrencilerini kendi içinde, farklı üniversitede eğitim alan tıp öğrencileri ile veya aynı üniversitenin hukuk, ekonomi ve fizik gibi farklı alanlarda eğitim alan öğrencileri ile karşılaştıran çalışmalar olmakla birlikte, çalışmanın yapıldığı üniversitenin diğer tüm fakülteleri ile kıyaslayan bir çalışmaya rastlanmamıştır (Aktekin, Karaman, Senol, Erdem, Erengin, Akaydin, 2001; Dyrbye ve ark. 2006; Helmerts ve ark. 1997; Memiş, 2011; Naçar, Baykan, Çetinkaya 2012; Parkerson, Broadhead, Tse, 1990). Bu çalışmada, Başkent Üniversitesi'nde eğitim gören tıp fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısının diğer fakültelerin birinci sınıf lisans öğrencileri ile karşılaştırılması ve olası farklılıkların fakülteden mi yoksa yeni bir sosyal çevre ve eğitim sistemine geçişten mi kaynaklandığının araştırılması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Evren ve Örneklem

Sunulan çalışma Başkent Üniversitesi 2016-2017 eğitim öğretim yılı birinci sınıf lisans öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem, tabakalı örnekleme yöntemi ile Başkent Üniversitesi 2016-2017 eğitim öğretim yılındaki öğrenci kontenjanları temel alınarak, her bir fakülte için ağırlıklı dağıtılarak seçilmiş ve fakültelerin toplam öğrenci sayıları ve o fakülteden çalışmaya alınan öğrenci sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir (N= 2223, n=398). Yabancı öğrenci kontenjanından faydalanan, yatay geçişle gelen ve dönem tekrarı yapan öğrenciler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %58,1'i kadın, %41,9'u erkek olup yaşları 18-20 yaş arasında değişmektedir.

Tablo 1

Fakültelerin 2016-2017 eğitim öğretim yılındaki öğrenci kontenjanları ve tabakalı örnekleme yöntemine göre çalışma için hesaplanan katılımcı sayıları

Fakülte Adı	Öğrenci Kontenjan Sayıları	Hesaplanan Katılımcı Sayıları
Tıp	70	13
Diş Hekimliği	50	9
Sağlık Bilimleri	325	58
Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık	190	34
Hukuk	130	23
Mühendislik	290	52
B.Ü. Devlet Konservatuvarı	43	8
Fen Edebiyat	190	34
İktisadi İdari Bilimler	340	61
İletişim	130	23
Ticari Bilimler	230	41
Eğitim	235	42
TOPLAM	2223	398

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmada katılımcılara WHOQOL-BREF(TR) yaşam kalitesi algısı ölçeğinin 27 soruluk kısa versiyonu uygulanmıştır (Fidaner, Elbi, Fidaner, Eser ve Eser 1999). Bu versiyon, Dünya Sağlık Örgütü'nün Ruh Sağlığı Programı dahilinde hazırlanmış olduğu ölçeğin, Fidaner ve arkadaşları(1999) tarafından geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmış ve Türk kültürüne uyarlanmış Türkçe versiyonudur. Katılımcıların ölçeği cevaplamaları yüz yüze uygulama şeklinde yaptırılmıştır.

Yaşam kalitesi algısını ölçen WHOQOL BREF(TR) ölçeği iki adet genel soru (ilk iki soru) ve bedensel (soru 3,4,10,15,16,17,18), ruhsal (soru 5,6,7,11,19,26), sosyal ilişkiler(soru 20,21, 22) ve çevre (soru 8,9,12,13,14,23,24,25,27) alanı olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Son soru olan 27. soru bu ölçeğin uluslararası versiyonunda olmayıp Türkçe versiyonu için eklenmiş olup, öğrenciler üzerindeki baskı algısını değerlendirmek amacıyla sorulmaktadır.

Ölçekte katılımcıların cevap vermeleri için, her sorunun karşısında en kötünden en iyiye doğruen kötü 1, en iyi 5 puan olmak üzere beş seçenek verilmiş ve katılımcılardan kendisine en uygun gördükleri seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Soruların karşısındaki cevap seçenekleri 1'den 5'e kadar şu şekilde sıralanmıştır. 1. ve 15. soru için "Çok kötü", "Biraz kötü", "Ne iyi nekötü", "Oldukçaiyi" ve "Çok iyi" şeklinde, 2. ve 16-25. sorular için "Hiç hoşnut değil", "Çok azhoşnut", "Ne hoşnut nede değil", "Epeycehoşnut" ve "Çokhoşnut", 3-6. sorular için "Hiç", "Çok az", "Orta derecede", "Çokça" ve "Sonderecede", 7-9 ve 27. sorular için "Hiç", "Çok az", "Orta derecede", "Çokça" ve "Aşırı derecede", 10-14. sorular için "Hiç", "Çok az hoşnut", "Orta derecede", "Çokça" ve "Tamamen", 26. soru için "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Ara sıra", "Çoğunlukla" ve "Her zaman" şeklinde sıralanmıştır.

Ölçeği tamamlayan bir katılımcının toplayacağı puanlar, herhangi bir alt boyutta değerlendirilmeyen 1, 2 ve 27. sorularda her biri için en az 1, en çok 5 puan iken, bedensel alan alt boyutunda en az 7, en çok 35 puan, ruhsal alan alt boyutunda en az 6, en çok 30 puan, sosyal ilişkiler alanı alt boyutunda en az 3, en çok 15 puan ve çevre alanı alt boyutunda en az 9, en çok 45 puandır.

2.3. İstatistiksel Analiz

Tanımlayıcı istatistik olarak; kategorik değişkenlerin değerlendirilmesinde frekans (n) ve yüzde(%), sayıya 1 değişkenlerin değerlendirilmesinde ölçek skorlarının normal dağılıma uygun olmaması nedeniyle medyan minimum maksimum değerleri dikkate alınmıştır. Yaşam kalitesi algısı kapsamında fakülteler arasında skor dağılımı açısından fark olup olmadığı parametrik olmayan testlerden "Kruskal-Wallis Varyans Analizi" ile test edilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucu %95 güven düzeyinde anlamlı bulunanlarda, farklılığın kaynağını belirlemek için Dunn çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde I. Tip hata olasılığı $\alpha=0,05$ olarak belirlenmiş ve analizlerin tamamı SPSS v17.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular

Genel sorulardan ilki olan "Yaşam kalitenizi nasıl buluyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %3'ü "çok kötü", %8,8'i "biraz kötü" cevabını verirken, ikinci genel soru olan "Sağlığınızdan ne kadar hoşnutsunuz?" sorusuna %2'si "hiç

hoşnut değil”, %8,1’i “çok az hoşnut” cevabını vermiştir. Ölçeğin sadece Türkçe versiyonunda bulunan (27. soru) ve “Yaşamınızda size yakın kişilerle ilişkilerinizde baskı ve kontrolle ilgili zorluklarınız ne ölçüdedir?” sorusuna öğrencilerin %28,3’ü “orta derecede”, %12,4’ü “çokça”, %4,8’i “aşırı derecede” şeklinde cevap vermişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2

Yaşam Kalitesi Algısı ölçeğinin 1., 2. ve 27. sorularına ait cevaplanma yüzdeleri

Soru Numarası	1	2	3	4	5
1	Çok kötü 3,0	Biraz Kötü 8,8	Ne iyine kötü 32,1	Oldukça iyi 43,9	Çok iyi 12,1
2	Hiç hoşnut değil 2,0	Çok az hoşnut 8,1	Ne hoşnut ne de değil 29,0	Epeyce hoşnut 39,1	Çok hoşnut 21,7
27	Hiç 12,9	Çok az 41,7	Orta derecede 28,3	Çokça 12,4	Aşırı derecede 4,8

Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre, yaşam kalitesi algısı ölçeğinin tüm alt boyutları (bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevre alanı) açısından tıp fakültesi ile diğer fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre farklı bulunan fakülteler ise aşağıda sunulmuştur.

Bedensel alan alt boyutunda, Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerine kıyasla daha kötü olduğu (sırasıyla; $p=0.002$, $p<0.001$), Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ise Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi ve İletişim Fakültesi öğrencilerine kıyasla daha iyi olduğu görülmüştür (sırasıyla; $p=0.010$, $p=0.010$, $p=0.030$) (Tablo 3).

Ruhsal alan alt boyutu açısından, Hukuk Fakültesi öğrencilerinin algılarının, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, Ticari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha iyi olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $p<0.001$, $p<0.001$, $p=0.008$, $p<0.001$, $p=0.001$, $p=0.033$). Benzer şekilde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin de, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, Ticari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerine göre ruhsal alan alt boyutu algılarının daha iyi olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $p<0.001$, $p<0.001$, $p=0.008$, $p<0.001$, $p<0.001$, $p=0.007$) (Tablo 3).

Sosyal ilişkiler alanında ise İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi ve Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerine göre daha iyi bir algıya sahip oldukları görülmüştür (sırasıyla; $p=0.012$, $p=0.017$, $p=0.001$, $p<0.001$, $p=0.012$) (Tablo 3).

Tablo 3

Fakültelere uygulanan Yaşam Kalitesi Algısı ölçeğinin alt boyutlarına ait Medyan (Min-Maks) ve p değerleri

Fakülte	Bedensel Alan Medyan (Min-Maks)	Ruhsal Alan Medyan (Min-Maks)	Sosyal İlişkiler Alanı Medyan (Min-Maks)	Çevre Alanı Medyan (Min-Maks)
¹ Tıp	22(14-26)	21(10-25)	12(3-15)	31(23-40)
² Diş Hekimliği	23(21-35)	22(17-26)	10(4-15)	33(22-38)
³ Sağlık Bilimleri	22(12-27)	21(12-25)	11(6-15)	31(13-44)
⁴ Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık	23(14-28)	21(11-27)	10(5-15)	31(22-36)
⁵ Hukuk	23(18-27)	23(19- 27) ^{3,6,8,10,11,12}	12(5-15)	35(26-40) ^{3,4,10,11}
⁶ Mühendislik	23(17-28)	20(12-26)	10(4-15)	34(19-42) ^{3,4,11}
⁷ B.Ü. Devlet Konservatuarı	21,5(17-27)	22(19-26)	9,5(5-14)	31(22-39)
⁸ Fen Edebiyat	21(12-27)	20(15-25)	9(5-15)	30,5(19-41)

⁹ İktisadi İdari Bilimler	24(17-31)	23(18-28) ^{3,6,8,10,11,12}	12(7-15) ^{3,4,6,8,11}	35(26-41) ^{3,4,8,10,11}
¹⁰ İletişim	22(16-25)	20(14-25)	11(9-14)	30(26-36)
¹¹ Ticari Bilimler	21(17-26) ^{9,12}	20(15-25)	11(7-14)	31(26-37)
¹² Eğitim	24(18-31) ^{3,8,10}	21(14-26)	11(5-15)	34(26-42)

Tabloyu sadeleştirebilmek adına fakülteler numaralandırılmış olup, Dunn Testi sonrası arasında anlamlı farklılık bulunan fakülteler tablonun ilgili bölümlerinde üst simge olarak numaralarla gösterilmiştir. Her alan alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bulunanlar için $p < 0,001$ (Kruskal-Wallis Testi)

Çevre alanı algıları açısından Hukuk Fakültesi öğrencilerine ait skorların, Sağlık bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İletişim Fakültesi ve Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerine göre daha iyi oldukları bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.010$, $p=0.012$, $p=0.049$, $p=0.007$). Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin çevre alanı algılarının ise Sağlık bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ve Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin algılarından daha iyi bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.012$, $p=0.020$, $p=0.010$). İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin çevre alanı algıları ele alındığında ise Sağlık bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi ve Ticari Bilimler Fakültesi öğrencilerine kıyasla algılarının daha iyi olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $p < 0.001$, $p=0.001$, $p=0.004$, $p=0.005$, $p < 0.001$) (Tablo 3).

4. Tartışma

Yaşam kalitesi algısı, kısaca kişinin kendi yaşamını nasıl algıladığıdır (WHO, 1997). Bu algının oluşmasında kişinin amaçları, beklentileri, standartları ve kaygılarının yanı sıra içinde yaşadığı sosyal ve kültürel çevre de oldukça önemlidir. Çalışmada bu kapsamda insan yaşamında önemli bir zaman dilimini kapsayan, adım adım geleceğini şekillendirdiği sosyokültürel bir çevre olarak üniversite hayatı ve üniversitenin farklı fakültelerinde alınan eğitimin yaşam kalitesi algısını nasıl etkilediğini araştırılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar Henning ve arkadaşlarının (2012) çalışma sonuçları ile benzerdir. Diğer taraftan önceki bazı çalışma sonuçlarından farklıdır. Tempski ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin tıp fakültesinde geçirdikleri süre içinde çeşitli zorluklar ve krizler yaşadığı, ders programları ve çalışma programlarının yoğunluğundan dolayı yüksek strese maruz kaldıkları tespit edilmiştir. 2006'da yapılan bir çalışmada (Dyrbye, Thomas ve Shanafelt, 2006) Kanada'da tıp eğitimi alan öğrencilerin farklı alanlarda eğitim gören öğrencilere oranla daha stresli oldukları ve bu yüzden tükenmişlik sendromu ve depresyon için daha yüksek risk taşıdıkları görülmüştür. Çin'de yapılan bir çalışmada, tıp fakültesi öğrencilerinde okulun başlangıcından itibaren yaşam kalitesi algılarında devamlı bir düşüş olduğu gösterilmiştir (Zhang ve ark. 2012). Kore'de yapılan bir çalışmada ise tıp fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısının diğer bölümlere kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur (Min ve ark. 2000). Bu çalışmada ise tıp fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısının diğer fakültelerden farklı olmaması, adı geçen çalışmaların farklı ülkelerde yapılması ve eğitim sistemlerinin Türkiye'den farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ancak Antalya'da Akdeniz Üniversitesinde yapılan bir çalışmada da tıp eğitimi alan öğrencilerin Genel Sağlık Anketi, Spielberg Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ve Beck Depresyon Ölçeği skorlarının diğer öğrencilere kıyasla daha kötü olduğu bulunmuştur (Aktekin ve ark. 2001). Benzer şekilde Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi 1 ve 2. sınıf öğrencilerine Beck Depresyon Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Ölçeği uygulanmış ve skorların yüksek olduğu görülmüştür (Naçar ve ark. 2012). Yine Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin tüm sınıflarında yapılan çalışmada, sınıf ilerledikçe Maslach Tükenmişlik Ölçeğinde duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı algılarının anlamlı derecede kötüleştiği bulunmuştur (Memiş, 2011). Adı geçen çalışmalar Türkiye'de yapılmasına rağmen sonuçların yine de sunulan çalışmanın sonuçlarından farklı olması, Başkent Üniversitesi'nin vakıf üniversitesi olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bazı çalışmalar özel ve/veya vakıf kurumlarında eğitim gören öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının devlet kurumlarında eğitim gören yaşlılarına göre daha iyi olduğunu belirlemişlerdir (Owyang ve Vermann, 2012; Witte, 1999). Diğer taraftan ekonomik ve sosyal durumların bireyin yaşam algısında ve ruhsal sağlığında önemli yer tutan faktörler arasında geldiği, sosyoekonomik durumu ve fiziksel şartları kötü olan bireylerin daha sık psikolojik problemler yaşadığı sonucuna varılmıştır (Baum, Garofalo, Yali, 1999; Endler, Corace, Summerfeldt, Johnson, Rothbart, 2003; Papakostas, Petersen, Mahal, Mischoulon, Nierenberg, Fava, 2004). Başkent Üniversitesinin bir vakıf üniversitesi olması da bu yönden öğrencilerin yaşam kalitesi algılarını yükseltmiş olabilir. Ayrıca Başkent Üniversitesi'nin devlet üniversitelerine kıyasla öğrenci sayısının daha az, öğretim üyesi sayısının daha fazla ve öğretim üyelerinin tümünün tam zamanlı çalışıyor olması gibi farklılıklarının, öğrencilerin hem eğitim kalitesini hem de yaşam kalitesi algısını olumlu etkiliyor olabileceği şeklinde açıklanabilir. Ayrıca Başkent Üniversitesinde öğrenim gören her öğrencinin bir sanat dersi almasına imkan tanınması, kampüste basketbol, voleybol, tenis sporlarına uygun olarak düzenlenmiş spor salonunun bulunması ve haftanın yedi günü öğrencilerin

kullanımına açık tutulması, spor salonundan ayrı olarak, aerobik ve step merkezi, aletli kondisyon salonu, tenis, voleybol, basketbol ve mini futbol etkinliklerinin özelliklerine göre düzenlenmiş çok amaçlı açık alan spor tesisi, 4500m ve 5000m koşularının yapılabileceği 2 adet yürüyüş ve koşu parkuru ve atletizm pisti ile çim futbol sahası, halı saha ve kapalı tenis kortunun bulunması, öğrencilerin kültürel, mesleki ve sportif faaliyetlerine katılmalarını temin ve teşvik etmek amaçlarıyla; 39 mesleki ve 37 sosyal amaçlı toplamda 76 öğrenci topluluğu bulunması, öğrencilerin yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri eğitsel, sosyal ve kişisel problemlerle baş etmelerine yardımcı olmayı amaçlayan ve kişisel gelişimlerini destekleyen ve ücretsiz hizmet veren Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi olması öğrencilerin yaşam kalitesi algısının yüksek olmasını sağlayabilir.

Tablo 2 incelendiğinde, üniversite genelinde yaşam kalitesi algısının tüm alt boyutlarındaki skorların, yaşam kalitesi algısı düşük bulunan fakültelerde bile, alınabilecek en yüksek puanlara daha yakın olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum yukarıda açıklandığı gibi Başkent Üniversitesinin vakıf üniversitesi olması ve öğrencilerine sunduğu sosyokültürel imkânların zenginliği ve etkin bir hizmet veren Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi olmasının etkisi olarak yorumlanabilir.

Ayrıca diğer çalışmalarda Tıp Fakültesi öğrencilerinde eğitimlerinin ilerleyen yıllarında yaşam kalitesi algısının düştüğü, tükenmişlik sendromu ve depresyona yatkınlıklarının arttığı gösterilmiştir (Dyrbye ve ark. 2006; Rosal, Ockene, Ockene, Barrett, Ma, Hebert,1997).Parkerson ve arkadaşlarının (1990) Duke Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde, öğrencilerin birinci sınıftan başlayarak ardışık dört yıl boyunca yaptıkları çalışmada, genel olarak sağlık durumu ve yaşam doyumu algısının kadın öğrencilerde erkeklere kıyasla daha düşük olmakla birlikte, ilerleyen yıllarda her iki cinsiyette de durumun daha da kötüleştiği gösterilmiştir. Burada göz önüne alınması gereken bir diğer faktör de ergenlik dönemidir. Dünya Sağlık Örgütüne göre ergenlik dönemi 10-24 yaş dönemi olup, bireyin ve çevrenin özellikleri, ergenlik döneminde meydana gelen değişimleri etkiler. Üniversite eğitimi de genellikle bu dönem içinde devam eden bir süreçtir. Bu nedenle çalışmamızın sadece birinci sınıf öğrencilerinde yapılmış olması, çalışmaya katılan öğrenci yaşlarının birbirine daha yakın, dolayısı ile ergenliklerinin benzer değişim aşamalarında olmalarını ve bu nedenle verilerin de nispeten daha homojen olmasını sağlamış olabilir.

Sonuç olarak Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi algısı diğer fakülte öğrencilerinden farklı bulunmamıştır. Bu durum Başkent Üniversitesinin vakıf üniversitesi olması, çalışmanın sadece 1. sınıf öğrencilerinde yapılmış olması ve aldıkları eğitimlerin ve üniversite hayatında geçirdikleri zamanın henüz öğrencilerin yaşam kalitesi algısını etkilemek için yeterince uzun bir süre olmaması ile açıklanabilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, yaşam kalitesi algısının vakıf üniversiteleri ile devlet üniversiteleri arasında farklılık gösterebileceğine, yaşam kalitesi algısında oluşabilecek muhtemel değişiklikler için 1 eğitim öğretim yılının yeterli olmayabileceğine dikkat çekmesi açısından önemlidir. Bundan sonra yürütülecek çalışmalarda hem devlet hem de vakıf olmak üzere başka üniversiteler de çalışmaya dâhil edilerek, sadece eğitimlerinin ilk yıllarında değil farklı eğitim yıllarından katılımcılara da ulaşılarak, sosyokültürel değişkenler de dikkate alınarak farklı sosyokültürel düzeylere sahip katılımcılarla zenginleştirilmesi uygun olacaktır.

Kaynakça

- Aktekin, M., Karaman, T., Senol, Y. Y., Erdem, S., Erengin, H., & Akaydin, M. (2001). Anxiety, depression and stressful life events among medical students: a prospective study in Antalya, Turkey. *Medical Education*, 35(1), 12-17.
- Baum, A., Garofalo, J. P., & Yali, A. N. N. (1999). Socio economic status and chronic stress: does stress account for SES effects on health? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 896(1), 131-144.
- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Dyrbye, L. N., Thomas, M. R., & Shanafelt, T. D. (2006). Systematic review of depression, anxiety, and other indicators of psychological distress among US and Canadian medical students. *Academic Medicine*, 81(4), 354-373.
- Dyrbye, L. N., Thomas, M. R., Huntington, J. L., Lawson, K. L., Novotny, P. J., & Sloan, J. A., at all. (2006). Personal life events and medical student burnout: a multi center study. *Academic Medicine*, 81(4), 374-384.
- Endler, N. S., Corace, K. M., Summerfeldt, L. J., Johnson, J. M., & Rothbart, P. (2003). Coping with chronic pain. *Personality and Individual Differences*, 34(2), 323-346.
- Fidaner, H., Elbi, H., Fidaner, C., Eser, S. Y., & Eser, E. (1999). WHOQOL Türkçe versiyonu çalışmaları odak grup görüşmeleri ve ulusal sorunların değerlendirilmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikiyatri Dergisi*, 7(2), 48-54.
- Helmrs, K.F., Danoff, D., Steinert, Y., Leyton, M., & Young, S. N. (1997). Stress and depressed mood in medical students, law students, and graduate students at McGill University. *Acad Med*, 72 (8):708-14.

- Henning, M. A., Krägeloh, C. U., Hawken, S. J., Zhao, Y., & Doherty, I. (2012). The quality of life of medical students studying in New Zealand: a comparison with nonmedical students and a general population reference group. *Teaching and learning in medicine*, 24(4), 334-340.
- Memiş, Ç. Ö. (2011). *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sosyal anksiyete bozukluğu ve belirtileri ile tükenmişlik düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). T.C. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Edirne.
- Min, S. K., Shin, W. C., Kim, K. I., Chung, J. I., & Kim, D. K. (2000). Comparison of quality of life between medical students and general college students. *Journal of Korean Neuropsychiatric Association*, 39(6), 1054-1060.
- Naçar, M., Baykan, Z., & Çetinkaya, F. (2012). Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Birinci ve İkinci Sınıf Öğrencilerinde Tükenmişlik Durumu ve Eğitimin Etkisi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 35(35).
- Owyang, M. T., & Vermann, E. K. (2012). Measuring the effect of school choice on economic outcomes. *The Regional Economist*, 4.
- Papakostas, G. I., Petersen, T., Mahal, Y., Mischoulon, D., Nierenberg, A. A., & Fava, M. (2004). Quality of life assessments in major depressive disorder: a review of the literature. *General hospital psychiatry*, 26(1), 13-17.
- Parkerson, G. R., Broadhead, W. E., & Tse, C. K. (1990). The health status and life satisfaction of first-year medical students. *Academic Medicine*, 65(9), 586-8.
- Rosal, M. C., Ockene, I. S., Ockene, J. K., Barrett, S. V., Ma, Y., & Hebert, J. R. (1997). A longitudinal study of students' depression at one medical school. *Academic medicine*, 72(6), 542-6.
- Tempeski, P., Bellodi, P. L., Paro, H. B., Enns, S. C., Martins, M. A., & Schraiber, L. B. (2012). What do medical students think about their quality of life? A qualitative study. *BMC medical education*, 12(1), 106.
- Witte, J. F. (1992). Private school versus public school achievement: Are there findings that should affect the educational choice debate? *Economics of Education Review*, 11(4), 371-394.
- World Health Organization (1997). Programme on Mental Health. WHOQOL Measuring Quality of Life.
- Zhang, Y., Qu, B., Lun, S., Wang, D., Guo, Y., & Liu, J. (2012). Quality of life of medical students in China: a study using the WHOQOL-BREF. *PloSone*, 7(11), e49714.